

نگاهی به پایان‌نامه‌های دانشگاهی در زمینه خط فارسی (۱۳۵۳-۱۳۸۲)

محمدامین ناصح (دانشگاه بیرجند)

همه کسانی که به خط فارسی می‌نویسند و می‌خوانند با مسائل و مشکلات آن آشنا نیستند. از دهه‌های پیشین صاحب‌نظران قواعدی برای اصلاح خط فارسی پیشنهاد کرده‌اند. این مطالعات از قریب پنجاه سال پیش در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران آغاز و سپس در مراکز انتشاراتی، از جمله انتشارات فرانکلین، پیگیری شد. متعاقباً در مرکز نشر دانشگاهی نیز شیوه‌نامه‌ای در این باب تدوین و منتشر شد.

فرهنگستان زبان و ادب فارسی نیز، پس از مطالعات و مشاوره‌های متمادی (۱۳۷۲-۱۳۸۲) موفق شده است مصوبه‌ای با عنوان دستور خط فارسی به جامعه فرهنگی عرضه دارد. اخیراً نیز مقدمات اجرایی طرح فرهنگ املائی بر اساس دستور خط فارسی مصوب فرهنگستان آغاز شده است.

تا کنون مطالعات علمی چندی در باب خط فارسی در قالب کتب، مقالات و سخنرانی‌ها منعکس شده و بخش مهمی از پژوهش‌هایی که در این زمینه صورت گرفته پایان‌نامه‌های تحصیلی‌اند که در دسترس علاقه‌مندان نیست.

مجموعه حاضر - به عنوان بخشی از نتایج یک طرح پژوهشی میدانی^۱ - شامل

(۱) طرح پژوهشی «گردآوری و چکیده‌نویسی پایان‌نامه‌های زبان‌شناختی دانشگاه‌های دولتی و آزاد کشور» (دانشگاه بیرجند).

اطلاعات کتاب‌شناختی ۲۶ عنوان رسالۀ دانشگاهی است که از ۹ مرکز آموزش عالی دولتی و آزاد کشور^۲ در گروه‌های آموزشی رشته‌های زبان‌شناسی همگانی، زبان و ادبیات فارسی، آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، آموزش زبان انگلیسی، روان‌شناسی فرهنگ و زبان‌های باستانی ارائه شده‌اند. امید که این مجموعه بتواند، ضمن بازنمایی تلاش‌های صورت گرفته، موجبات بسط و غنای تحقیقات تخصصی در این زمینه را بیش از پیش فراهم سازد.

اکبریور، جعفر، **بررسی خط‌های نوشتاری زبان‌آموزان مازندرانی زبان (پایه چهارم و پنجم شهرستان بهشهر)**. به راهنمایی دکتر سید محمد ضیاءحسینی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۲.
اورنگ، شهین. **بررسی یک آزمون املائی**. به راهنمایی هرمز میلانیان، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه تهران، ۱۳۵۵، ۱۲۶ ص.

برجیان، حبیب‌الله. **کتابت زبان‌های ایرانی**. به راهنمایی بدرالزمان قریب، کارشناسی ارشد فرهنگ و زبان‌های باستانی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷، ۱۲۰ ص.

پروانه پریخانی، حسن، **بررسی خط‌های نوشتاری دانش‌آموزان سطح متوسط ترک‌زبان در یادگیری زبان فارسی**. به راهنمایی دکتر مهدی نوروزی خیابانی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۲.

ترابی جهرمی، ژیلا. **بررسی شماری از مشخصه‌های نوشته‌های دانش‌آموزان سال سوم راهنمایی**. به راهنمایی شهین نعمت‌زاده، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۰۳ ص.

حاج سید جوادی، شهپر. **بررسی یک آزمون املائی**. به راهنمایی هرمز میلانیان، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه تهران، ۱۳۵۵، ۱۲۶ ص.

حلاجی، جواد. **بررسی و شناخت خط‌های املائی دانش‌آموزان ابتدائی پسرانه، (مطالعه موردی شهرستان مشهد)**. به راهنمایی رضا زمردیان، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه اصفهان، ۱۳۷۹، ۱۴۳ ص.

خوانساری، ثریا. **پژوهشی املائی برای دستیابی به گرایش‌های اصلی خط فارسی**. به

۲) دانشگاه اصفهان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، دانشگاه تبریز، تربیت مدرس، تهران، شیراز، علامه طباطبائی، فردوسی مشهد، آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.

- راهنمائی هرمز میلانیان، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه تهران، ۱۳۵۵، ۱۲۱ ص.
- خلخال، نازیلا. *بررسی رسم‌الخط فارسی*. به راهنمائی حسن زند، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۳، ۱۹۹ ص.
- رئسی، سید علی. *هنر و آرش پهلوی*. به راهنمائی مهری باقری، کارشناسی ارشد فرهنگ و زبان‌های باستانی، دانشگاه تبریز، ۱۳۷۸، ۲۵۰ ص.
- رضازاده، پرویز. *آموزش مهارت‌های نوشتاری زبان فارسی*. به راهنمائی مهدی مشکوة‌الدینی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۷۸، ۱۸۷ ص.
- شاهری لنگرودی، سید جلیل. *نگاهی زبان‌شناختی به مسئله ویرایش در زبان فارسی*. به راهنمائی کتایون مزداپور، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۷۹، ۳۹۰ ص.
- ضرابی، شایسته. *طبقه‌بندی قواعدی برای خواندن خط فارسی به منظور برنامه‌ریزی در رایانه*. به راهنمائی محمود بی‌جن‌خان، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۷۸، ۶۵ ص.
- علیخانی، جلال. *بررسی غلط‌های املائی دانش‌آموزان پسر دوره ابتدائی شهرستان بروجن با اختلال در املانویسی به منظور گروه‌بندی این نوع اختلال (سال تحصیلی ۱۳۷۸-۱۳۷۹)*. به راهنمائی دکتر مریم سیف‌نراقی، کارشناسی ارشد روان‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۹، ۹۵ ص.
- غلامحسین‌زاده، غلامحسین. *روش خواندن خط فارسی*. به راهنمائی تقی پورنامداریان، کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۶۷، ۳۱۵ ص.
- فرهادی، محمد. *بررسی مشکلات نگارش فارسی دانش‌آموزان عرب‌زبان جنوب ایران*. به راهنمائی لطف‌الله یارمحمدی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان، دانشگاه شیراز، ۱۳۷۹، ۸۲ ص.
- فهم‌نیا، فرزین. *مشکلات آموزش و یادگیری خط فارسی*. به راهنمائی یحیی مدرس، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۱.

قربانی حق، الهام. *بررسی منشأ غلط‌های املائی پایه اول و دوم دبستان*. به راهنمایی سید مهدی سمائی، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۸۱.

کامیاب، منیژه. *بررسی آماری گونه‌های مختلف املائی در کتاب «کار نویسنده» نوشته ایلیا ارنبورگ*. به راهنمایی هرمز میلانیا، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه تهران، ۱۳۵۳، ۲۷۶ ص.

مخبر، عباس. *کند و کاوی در برنامه‌ریزی زبان فارسی نوشتاری*. به راهنمایی علی محمد حق‌شناس، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه تهران، ۱۳۶۸، ۵۴ ص.
مراذاده، شهرز. *طبقه‌بندی هم‌نویسه‌های خط فارسی*. به راهنمایی دکتر محمود بی‌جن‌خان، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۱، ۷۰ ص.
ملک‌شاهی، بهرام. *ترجمه تاریخ نگارش*. به راهنمایی یدالله ثمره، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه تهران، ۱۳۶۳، ۱۷۶ ص.

موسوی تربتی، سعید. *بسامد کاربرد واج‌ها در زبان فارسی نوشتاری*. به راهنمایی معصومه قریب، کارشناسی ارشد فرهنگ و زبان‌های باستانی، دانشگاه تهران، ۲۰۷ ص.

میراسماعیلی، محمود. *بررسی خط‌های زبانی در نوشتار فارسی آموزان مازندرانی زبان*. به راهنمایی سیدمحمد ضیاءحسینی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۰، ۷۳ ص.

نبی‌فر، شیما. *بررسی خط‌های املائی و پردازش املائی در کودکان فارسی‌زبان*. به راهنمایی شهین نعمت‌زاده، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۷۷، ۱۷۵ ص.

MIR-ABOUTALEBI, S. Shamseddin. *High School Students Spelling in English and Persian*. Supervised by P. BIRJANDI, MA in TEFL, Islamic Azad University: Tehran Central Branch, 1997, 90pp.

